

FORSKNINGSPROGRAM I PUBLIKUMS OPLEVELSER
ESBJERG KUNSTMUSEUM 1995-2020
PROJEKTER, PUBLIKATIONER/ARTIKLER (i udvalg)

1995-96: KUNSTMUSEET I SAMARBEJDE MED SKOLER:

FORMÅL: at undersøge, hvordan kunstmuseet kan bidrage kvalitativt til folkeskolens billedkunstundervisning.

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch; direktør mag.art. Peter S. Meyer; museumsinspektør, mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

RESULTATER: Anti-kunst-holdninger er udbredte blandt forældre og på skolerne.

Kunstmuseets formidlingsvirksomhed bør baseres på en kunstpædagogik, der fokuserer på billedkunstens særegne kvaliteter og kunstoplevelsens psykologiske perspektiver for derved at afgrænse kunstmuseets særlige opgave over for undervisningen i folkeskolen.

LITTERATUR: Rapport (SMN/EKS); Funch, B.S.: 'The Art Museum in Partnership with Schools' in *Museum International* 1997, no.194, pp. 38-41; Funch, B.S.: 'Billedkunst i psykologisk belysning' in *Psyke & Logos* 18, 1997, pp. 132-147, Meyer, P. og Kjeldgaard, I.M.: 'Den æstetisk oplevelse' in *Kulturkontakten* nr. 2, 1995, Kjeldgaard, I.M.: 'Intereuropæisk netværk' in *Danske Museer* maj 1999, pp. 31-32.

IMPLEMENTERING: v/ Inge Merete Kjeldgaard: Bl.a. udvikling af æstetisk laboratorium og inspirationsmaterialer til skoler (bruges stadig - udvikles fortsat af museets kunsthaglige stab). Oprettelse af intereuropæisk netværk (Eileen Hooper-Greenhill indtrådte i museets forskerteam). Personlighedsudviklende kunstkurser for lærere i samarbejde med Pædagogisk Center (projekter, som også styrkede kontakten mellem skole og museum).

Den udbredte anti-kunst-holdning er afsæt for næste forskningsprojekt:

1998-99: PUBLIKUMSREAKTIONER PÅ SAMTIDSKUNST:

FORMÅL: at undersøge publikums reaktioner på samtidskunst med henblik på en forståelse af, hvorfor mange er kritiske og afvisende over for ny kunst.

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch; direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

RESULTATER: Eksistentielle temaer som døden, meningsløsheden og friheden, der ofte aktualiseres i kunstoplevelsen, identificeres som grundlæggende anledninger til publikums afvisende reaktioner over for samtidskunst.

LITTERATUR: Rapport (SHF/EKS); Erhardt, B: 'Skal det virkelig være kunst' in *Humaniora* 1998 #1; Grubach, Carsten: 'Kunstopplevelse - en personlig sag' in *Kulturkontakten* nr. 2, 1999, Funch, B.S.: 'Hvorfor ser vi på billedkunst?' in *Nordisk museologi* 2000,1, pp. 87-96; Funch, B.S.: 'Synsoplevelse og billedkunst: En eksistentiel-fænomenologisk model' in *Bulletinen*, nr. 27, 1999, pp. 8-13.

IMPLEMENTERING: En række nye formidlingsinitiativer v/Inge Merete Kjeldgaard: 'Ind-i-kunsten', der aktiverer og udvider det personlige møde med udvalgte, markante værker i samlingen. 'Nye kunstopplevelser' - pjecer, opstillet i åbne magasiner, der tager afsæt i museumsgæstens personlige livserfaringer, 'Lad hænderne se', der åbner for oplevelser med skulpturer, som går direkte gennem sanseapparatet (opstillet i åbne magasiner siden 1998 - har været udlånt til flere kunstmuseer). Dialog-udstillinger af samlingen med forskellige perspektiver, fra 1999.

Med afsæt i data fra dette projekt planlægges og gennemføres de kommende projekter:

2000: FORSKNING I FORMIDLING:

FORMÅL: en kvalitativ vurdering af en række formidlingsinitiativer på Esbjerg Kunstmuseum mhp. dels at præcisere og beskrive initiativernes pædagogiske potentialer, dels at udvikle en museumsformidling, som integrerer museumsgæstens færdigheder og personlige erfaringer i omgang med billedkunst.

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch; direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

RESULTATER: Gennem Esbjerg Kunstmuseums formidlingstiltag og forskellige eksperimenterende udstillingsformer oplever publikum, at de umiddelbart kan komme i kontakt med moderne kunst og samtidig er i stand til at formulere sig om forhold der vedrører kunstopplevelsen.

LITTERATUR: Rapport (SMN/EKS); Kjeldgaard, I.M.: 'Æstetiske oplevelser for alle' in Lundgren Nielsen mfl. (red) *Formidling af kunst til børn og unge*, Landsforeningen børn, kunst og billeder 1999, pp. 11-13; Funch, B.S.: 'Tipos de Apreciação Artística e sua Aplicação na Educação de Museu' in *Educação Estética e Artística; Abordagens transdisciplinares*, edited by João Pedro Fróis, 2000, pp. 109-125, Lisboa, Fundação Calouste Gulbenkian.

IMPLEMENTERING: v/ Inge Merete Kjeldgaard: Nye formidlingstiltag. Nye tiltag i æstetisk laboratorium, der åbnes generelt for publikum. Ny perspektivering af samlingen 'Med sjette sans', der forener formidlingstiltag og udstilling.

2001 og 2002: FORESTILLINGER 2001, FORESTILLINGER 2002:

FORMÅL: at undersøge, hvorledes forskellige introduktioner til det samme værk påvirker den efterfølgende oplevelse af værket.

INDHOLD: Forestillinger 2001 fungerede som pilotprojekt for projektet i 2002, hvor publikum fik mulighed for at lytte til fire andre personers oplevelse af det værk (Christian Lemmerz' 'Blutspiegel', 1994), som de først bagefter så: en digters lyriske fortolkning, en musikers omsættelse af sin oplevelse til musik, et barns spontane fortælling og to kunsthistorikers samtale om værket. Idéen var, at de, mens de lyttede til en eller flere af optagelserne, fik bygget forventninger op om det værk, de først bagefter fik at se (koncept: Inge Merete Kjeldgaard).

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch; direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

RESULTATER: Ved at aktivere den enkelte museumsgæsts forventninger kan man skabe en parathed til at åbne sig for moderne kunst og samtidskunst.

LITTERATUR: Rapport (Kuas/EKS), Funch, B.S.: 'Introducing People to Art' in *Journal of Visual Art Practice* vol 3, 1, 2004, pp. 47-60; Kjeldgaard, I.M.: 'Mellem musik og billedkunst' in *Mark og Montre* 2004, pp. 29-34; Funch, B.S.: 'Den fænomenologiske metode i museologisk forskning' in *Nordisk museologi* 2003, 1, pp. 17-38.

IMPLEMENTERING: v/ museumsinspektør, mag.art. Christiane Finsen og Inge Merete Kjeldgaard: Udstilling af samlingen sommeren 2003 med ikke-kunsthistoriske ouverturer og kunsthistoriske finaler som lytteposter . Udvikling af ikke-kunsthistoriske introduktioner til værker i samlingen, herunder musikalske. Nærmere undersøgelser af relationer mellem musik og billedkunst i næste projekt:

2003: MELLEM MUSIK OG BILLEDKUNST:

FORMÅL: at undersøge, hvorledes musik som aktiv oplevelsesform påvirker oplevelsen af billedkunstneriske værker.

INDHOLD: I to formidlingsmetoder, 'Tranzart' (v/ Fredrik Søegaard og Inge Merete Kjeldgaard) og 'Syng et maleri' (v/ Martin Guldberg og Inge Merete Kjeldgaard) får publikum mulighed for at give udtryk for deres oplevelser med billedkunst gennem musikken. I 'Tranzart' får de et orkester stillet til rådighed og omsætter deres oplevelser til musikalske kompositioner, i 'Syng et maleri' synger eller lydsætter de deres oplevelser. 'Syng et maleri' blev konciperet i 1995 som tværetetisk metode (v/Inge Merete Kjeldgaard), der siden blev anvendt i forbindelse med rundvisninger og professionaliseret i samarbejde med Den Ny Opera. Forskningsprojektet undersøgte begge metoder.

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch; operachef og lektor Martin

Guldberg, Den Ny Opera; adjunkt Fredrik Søegaard, VMK; direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

ASSOCIEREDE FORSKERE: Professor Per Aage Brandt, Institut for Semiotik, Aarhus Universitet; professor Karl Aage Rasmussen, Jydsk Musikkonservatorium; professor Eilean Hooper-Greenhill, Dpt. of Museum Studies, University of Leicester.

RESULTATER: Musik som aktiv oplevelsesform påvirker kunstoplevelsen på en måde, der fremmer den visuelle iagttagelse, det personlige engagement og den erindringsmæssige tilknytning til det enkelt kunstværk.

LITTERATUR: Rapport (Kuas/EKS); Funch, B.S.: 'Mellem musik og billedkunst' in *Passepartout* 23, 2004, pp. 135-153; Guldberg, M.: 'Syng et maleri' in *Passepartout* 23, 2004, pp. 130-134; Kjeldgaard, I.M.: 'Æstetisk krydsfelt' in *Passepartout* 23, 2004, pp. 123-129; Kjeldgaard, I.M.: 'Mellem musik og billedkunst' in *Mark og Montre*, 2004, pp. 29-34.

IMPLEMENTERING: 'Tranzart' - et formidlingsprojekt for og med erhvervslivets aktører i samarbejde med Musikkonservatoriet v/ Fredrik Søegaard og Inge Merete Kjeldgaard; 'Fra øre til øje' - et formidlingstiltag, opstillet i åbne magasiner v/ Inge Merete Kjeldgaard. Krydsfeltet mellem musik og billedkunst var grundlaget for udstillingerne 'Resonans' 2015 (v/Christiane Finsen og Birgitte Ørom) og 'Tranzart' 2016 (v/ Birgitte Ørom (koncept), Christiane Finsen og Inge Merte Kjeldgaard) - begge i samarbejde med Esbjerg Ensemble. 'Tranzart' blev tidligt indskrevet i Musikkonservatoriets læseplaner og på museet siden videreudviklet til at omfatte andre kunstarter gennem 'Projekt 4.A - mellem musik og billedkunst' - et undervisnings- og forskningsprojekt, hvor 'Tranzart' i bred forstand var metoden (koncept: Inge Merete Kjeldgaard, gennemførelse: kunsthøgskolemedarbejder stud. mag. Birgitte Ørom):

2006-10: PROJEKT 4.A - MELLEM MUSIK OG BILLEDKUNST - et undervisnings- og forskningsprojekt:

FORMÅL: at undersøge, hvilken betydning nærkontakt med musik og billedkunst kan få for børns tilværelse og deres parathed til at optage viden.

INDHOLD: I samarbejde med Musikkonservatoriet blev en 4. klasse et helt skoleår undervist i musik, billedkunst og dansk som ét fag. Eleverne blev interviewet tre gange undervejs af eksterne forskere: før, midtvejs og ved afslutningen. Tre år senere, i 2010, blev de atter interviewet og deres beskrivelser af oplevelserne med udvalgte kunstværker sammenlignet med andre elever fra en anden 7. klasse.

DELTAGERE: Adjunkt Fredrik Søegaard, VMK; lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch, RUC; ph.d. studerende Tone Roald + assistenter, KU; stud.mag. (senere museumsinspektør) Birgitte Ørom; direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

RESULTAT: Et personligt og engageret forhold til kunst har gjort børnenes livsverden rigere og mere nuanceret; det har styrket deres identitet og selv-værdsfølelse og udviklet deres sproglige formuleringsevne.

LITTERATUR: Funch, B.S., Krøyer L.L., Roald T., Wildt E. og Ørom, B.: 'Børn i nærkontakt med kunst' in *Billedpædagogisk tidsskrift* nr. 3, 2009, pp. 4-10; Funch, B.S., Krøyer L.L., Roald T., Wildt E. og Ørom, B.: 'Long-term effect of Aesthetic Education' in *Journal of Aesthetic Education* vol. 46, no. 4, 2012 pp. 96-108.

IMPLEMENTERING: Klassens raps til udvalgte værker i samlingen fungerer stadig som alternative introduktioner for museets gæster. Fra denne 4. klasse rekrutterede vi museets unikke Junior-guides, der har udviklet en lang række nyskabende formidlingstiltag til museet. Erfaringerne fra dette projekt ledte til flere forløb for folkeskoleelever og gymnasieelever under huskunstnerordningen, hvor 'Tranzart', omfattende mange kunstformer, var den gennemgående metode. Erfaringerne førte desuden til innovationsprojektet i 'den åbne skole', 'Projekt 2.b' 2015-16, hvor elever i 2. klasse udviklede undervisningsmaterialer til indskolingselever, og til projekt 'Styrkede kompetencer gennem alliancer' for hele skolesystemet i Esbjerg Kommune i samarbejde med alle kommunens kulturinstitutioner 2016-18, projekt 'Forestillinger', der lod en daginstitution udvikle en interaktiv forestilling for andre daginstitutionsbørn i krydsfeltet mellem billedkunst og drama 2016-17 og projekt 'Børn, kunst og kontinuitet', der skal bygge bro mellem billedkunst/kunstmuseet og daginstitutionssområdet 2017-18.

2004 og 2005: VÆRK I KONTEKST og VÆRK OG TEMA - et udstillingsmetodisk forskningsprojekt i to dele:

FORMÅL: at undersøge, hvilken betydning konteksten har for oplevelsen af et kunstværk.

DELTAGERE: Lektor, dr.phil. Bjarne Sode Funch, direktør mag.art. Inge Merete Kjeldgaard.

INDHOLD: Værk i kontekst og Værk og tema præsenterede samlet set ni kontekstualiseringer af et enkelt kunstværk (Asger Jorns maleri 'Lykkens have' 1947), således at man i én og samme udstilling kunne opleve værket i en monografisk, en stilorienteret, en dialogbaseret, en et-billed- og en tværæstetisk kontekst i det første projekt. Og i det andet projekt kunne man se præcis det samme værk i forskellige tematiske rammesætninger under den fælles titel 'Paradis' (det bibelske paradis, det primitive oprindelige som paradis, det kommercielle massemedieparadis, det private paradis (Koncept: Inge Merete Kjeldgaard).

ASSOCIEREDE FORSKERE: Lektor ved Institut for Kunst og Kulturvidenskab,

Københavns Universitet, Rune Gade og lektor ved Institut for Æstetiske Fag, Aarhus Universitet, Anders Troelsen.

RESULTATER: Oplevelsen af et kunstværk er stærkt påvirket af den kontekst, som værket præsenteres i. Det har afgørende betydning for oplevelsen, at værket perciperes i en sammenhæng, der fremmer dets relation til betragterens livsverden.

LITTERATUR: Funch, B.S.: Rapport (Kuas/EKS); kort introduktion v. Kjeldgaard, I.M.: 'Værk i kontekst' in *Ny dansk museologi*, 2005, red. Bruno Ingemann og Ane Hejl-skov Larsen, pp. 135-140.

IMPLEMENTERING: Med afsær i data fra dette projekt planlagdes projekt Kunst i kontekst:

2007-14 (forarb. i 2005-06): KUNST I KONTEKST - et tværvideenskabeligt, integreret udstillings-, formidlings- og forskningsprojekt i 4 dele:

FORMÅL: at undersøge, hvordan publikum modtager kunst, når den bliver præsenteret med rod i forskellige videnskabelige områder, som billedkunsten har været nært forbundet med gennem kunsthistorien - områder, som vi (i modsætning til kunstvidenskaben) alle har erfaringer med.

INDHOLD: Fire udstillinger blev kurateret af hver sin markante kuratorduo, bestående af en billedkunstner og en videnskabelig forsker. Det forberedende arbejde på kuratormøderne blev registreret og analyseret mhp. at definere de grundlæggende udstillings- og ophængningsprincipper. Sammen med kuratorduoen undersøgte museets udvidede forskerteam efterfølgende, hvad det betød for museumsgæsternes oplevelser, at kunsten på denne kunstnerisk og forskningsbaserede kompetente vis blev præsenteret i sammenhænge, som de i forvejen var fortrolige med (koncept: Bjarne Sode Funch og Inge Merete Kjeldgaard).

DELTAGERE: Lektor dr.phil. Bjarne Sode Funch, RUC; direktør og mag.art. Inge Merete Kjeldgaard; professor Per Aage Brandt, Department of Cognitive Science, Case Western Reserve University, Cleveland, Ohio; billedkunstner Claus Carstensen, tidl. professor ved Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler; billedkunstner Per Bak Jensen, lektor ved Det Kongelige Danske Kunstakademis Billedkunstskoler; biosemiotiker, lektor ved Institut for Molekylærbiologi Københavns Universitet, dr.phil. Jesper Hoffmeyer; billedkunstner Morten Skriver; lektor Povl Götke, Teologisk Pædagogisk Center Løgumkloster; billedkunstner Nina Saunders; eksistenspsykolog, professor og direktør for ES Associates i London, Ernesto Spinelli.

ASSOCIEREDE FORSKERE: Lektor Rune Gade, Institut for Kunst og Kulturvidenskab, Københavns Universitet; professor Kirsten Langkilde, Fakultät Gestaltung, Universität der Künste, Berlin, siden 2012 direktør f. Hochschule für Gestaltung und Kunst, Basel; lektor Anders Troelsen, Institut for Æstetiske Fag, Aarhus

Universitet, rektor Mikkel Bogh, Det Kongelige Danske Kunstakademi.

RESULTATER: I alle fire udstillinger lykkedes det at bringe kunsten i kontakt med publikums livsverden. Udstillingerne blev oplevet som personligt involverende og eksistentielt vedkommende af publikum, der ubesværet kunne relatere værkerne og udstillingerne til deres livserfaringer og fik aktualiseret væsentlige livstemaer og grundlæggende følelser i mødet med kunsten, som blev ført sammen med områder, folk i forvejen har et forhold til. Og dermed opstod også den genkendelse, der er central for, at mødet mellem værk og betragter kan finde sted.

LITTERATUR: Bak Jensen, P., Götke, P. og Kjeldgaard, I.M. *Ansigt*, Esbjerg Kunstmuseum 2007; Brandt, P.A., Carstensen, C. og Kjeldgaard, I.M. *The map is not the territory*, Esbjerg Kunstmuseum 2008; Kjeldgaard, I.M. og Skriver M.: *Livstegn*, Esbjerg Kunstmuseum 2011; Funch, B.S. og Kjeldgaard, I.M. *What am I doing here?* Esbjerg Kunstmuseum 2013.

Funch, B.S.: *Kunst i kontekst. Udstillings- og forskningsprojekt med henblik på udvikling af nye principper for udstilling af billedkunst*, midtvejsrapport (Kuas/EKS) 2010; Funch, B.S.: *Kunst i kontekst, udstillingsprincipper i eksistentielt perspektiv*, 2009 (upubl.), Funch, B.S.: *Art in Context, New Principles for Exhibiting Works of Art*, 2009 (upubl.); Funch, B.S.: 'Kunstens græsrod - på vej mod nye udstillingsprincipper'. In *Danske museer* 4, 2012: 22-24; Funch, B.S.: 'A Biological Scaffolding: New Principles for Exhibiting Works of Art' (upubliceret artikel); Kjeldgaard, I.M.: 'Kunst i kontekst - på vej mod en ny museumstype', under publicering i *Quadratura* 2017; Finsen, C.M.: 'Kunst i kontekst - mellem institution og livspraksis', under publicering i *Quadratura* 2017.

IMPLEMENTERING: 'Kunst i kontekst' er den foreløbige kulmination på museets mangeårige arbejde på at gøre kunsten vedkommende for publikum gennem nye formidlings- og udstillingsformater. Erfaringerne fra projektet anvendtes til udviklingen af projekt 'Wunderkammer' (v/ Christiane Finsen og Inge Merete Kjeldgaard, udv. 2015, real. 2018-2020). Hvor 'Kunst i kontekst' integrerede fagområder, som kunsten altid har været forbundet med, bliver grænserne mellem fagområderne helt ophævet i 'Wunderkammer'. Museet fik Bikubenfondens pris 'Vision 2017' for projektet.

BJARNE SODE FUNCH har i løbet af samarbejdet med Esbjerg Kunstmuseum fået doktorgrad på sin disputats *The Psychology of Art Appreciation* (1997).

Ud over ovennævnte artikler og rapporter har han skrevet en lang række artikler, der delvist bygger på resultater fra museets forskningsprogram.

Inge Merete Kjeldgaard

Direktør

Forkortelser:

EKS: Esbjerg Kunstmuseum

SMN: Statens Museumsnævn

SHF: Statens Humanistiske Forskningsråd

Kuas: Kulturarvsstyrelsen

VMK: Vestjysk Musikkonservatorium